

Tractatus beati Augustini episcopi de virtute sancte continentie.

<https://hdl.handle.net/1874/330883>

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.

Nº. 389

59 (*Eccl.* 389, *antea 291dd*) *Membr.* 8º. 157 ff. *Prima pars saec.*

XV et secunda pars (fol. 83 sqq. 2 col.) saec. XIV esse videtur.

S. Augustinus, Tractatus de virtute sanctae continentiae, fol. 2—20.
Fol. 21—23 vacant.

Petrus (de Alliaco) Cameracensis episcopus, Tractatus de duodecim honoribus S. Josephi, fol. 24—41a.

Fol. 42a: Contenta primae partis hujus vol.; fol. 43 vacat.

Johannes Chrysostomus, Homilia de subscriptione Psalmi L. sive Miserere mei deus, fol. 44—65a.

Ejusdem In ipsum Psalmum L, fol. 65b—81b.

Fol. 82 vacat.

S. Augustinus, Liber de spiritu et anima, fol. 83a—96a.

Fol. 96a. Explicit de spiritu et anima: Reyneri Johannis Passert.

Sermo incipiens „Quae est ista quae ascendit de decerto”, oct. fol. 97—102b.

Sermo incipiens „Quasi stella matutina in medio nebulae” etc. fol. 102b—109b.

S. Gregorius (magnus), Dialogorum liber IV, fol. 110a—131a.

Fol. 132, 133a vacant. Fol. 133b: Symbolum. Ytheremias IIIº capitulo. Patrem vocabis me, cet.

Aegidius (Romanus s. Columna?) De virtutibus, fol. 134—138a.

(Incipit:) Oportet ut latitudo sermonis in unaquaque re, cet. In fine: Hec sunt de dictis magistri Egidij.

Sermones quidam, fol. 138a—141.

S. Bernardus, Meditationes, fol. 142—156.

(Incipiunt:) De vera leticia. De separatione corporis et anime.... Multi multa sciunt, cet.

Liber generationis Jesu Christi, cet. fol. 157.

„Pertinet Regularibus in Traiecto.”

59

1
Primer Regulaibz i Cicco

n° 252. dd.

n° 295. dd.

restaurat. 1924
Lec. 'Mag. restauratice'

In hoc volumine continetur

- Augustinus de gemet^o
- Petrus camacerus de vi horu^m ioseph
nuptoris dⁿⁱ
- Omelias iohannis epi constantinopolitani de suscip
tione psalmi quingentesimi
- Eusebius si^o ps^m quingentesimi
- Augustinus de spiritu et anima
- Sermo de domina cuius est ista
- Sermo de sancto d^{no} quasi stella
- Curio dialogorum gregorianorum
- Egidius de virtutibus
- Meditationes beati dⁿⁱ
- Cauda sermone

Tractatus beati Augustini episcopi.
De virtute sancte continentie

Et virtute aie que continencia noiat.
 Satis quenuenter et digne disputa
 re difficile est: si exiguitate nram
 sub tanti ponderis sarcina. ille auq
 hec vtus magna munus est adiuuabit. Na
 q ca donat continenibz fidelibz suis: ipe dat
 sermonem de illa loquentibz ministris suis. De
 nuq de re tanta qd ipe dedit locuturi: dei
 donu esse continencia pnu dicim9 et pbam9.
 In libro sapiencie scriptu habem9: n deus det.
 otinentem esse nemine posse. Dns de ipa maiore
 et gloriose otinentia, que iugali vitulo otinet
 aut. Non oes capiunt verbu hoc: sed qbz datu e.
 Et qm ipa q castitas iugalis nisi otineat ab illi
 abo gaubitu no pt custodiri: utruqz aplos donu
 dei esse pdicauit: cu de vita vtriusqz id est iugali
 et ea que sine est iugio loqretur dices. Velle
 oes hoies sic ee: sicut meipm. Sed vnusqz
 pnu donu habz a deo: alius sic. alius aute sic.
 Et ne in sola iferoz pau carnis libidine otinentia
 necessaria videret a dno spanda: eam i psalmo
 canit. Done dne custodiam os meo: et ostiu
 continencie arcu labia mea. In hoc aute diuini
 eloqui testimonio si os intelligam9 sicut intelligere
 debem9: ibi posita otinentia qtu sit dei munus

agnoscimus. Parū est quippe os corporis continere : ne
aliquid inde quod non expedit per sonum vocis erumpat.
Intus est os cordis ubi sibi custodia et ostium conti-
nentiae ponere desideravit a domino : qui verba illa dixit.
nobisque dicenda conscripsit. Multa enim corporis ore
non dicimus : et corde clamamus. Nullū autem procedit
rei aliquid ex ore corporis verbum : cuius est in corde silentium.
Inde igitur quod non emanat foris non est : quod vero emanat
inde . si malum est : et si non moueat lingua . ignat
manum. Ibi ergo ponenda est continentia : ubi et ta-
centiam loquitur conscientia. Sic enim per ostium continentiae ut
non inde exeat : quod etiam clausis labiis carnis . vitam
polluat cogitantis. Denique ut aptius os interius
quod per illa uerba significauit ostendet : cum dixisset.
pone domine custodia ora meo . et ostium continentiae
arcum labia mea : continuo subdidit . Ne declinet
cor meum in uerba maligna. Declinatio cordis quod
est nisi consensus ? Mundum enim dixit : quousque in corde
occurrentibus suggestionibus quousque visor . nulla cor-
dis declinatione consensus. Si autem consensus sit :
iam corde dicit. Quia si ore non sonuit . etiam si
manum uel qua corporis parte non fecit : quod tamen cogita-
tione faciendum sibi esse iam statuit : diuinis le-
gibus reus quousque humanis absconditus sensibus :
uero in corde dicto . nullo facto per corpus admissio.
Neque uero membrum foris mouisset in facto : cuius
facti manum non intus praecessisset in uerbo. Neque enim

mendaciter scriptū est: in cū oīs opīs. verbū.
Multa quippe hoīes faciūt ore clauso: quēta
 lingua. voce fixata: sed tū nichil agūt cor
 poris ope: qđ nō prius dixerūt ī corde. Ac p hoc
 qm̄ multa sūt p̄tā in interioribz dictis. q̄ nō sūt ī
 exterioribz factis: ulla sūt autē in exterioribus
 factis: que nō p̄cedāt ī interioribz dictis. cū ab
 trisq; puritas innocētiā: si carū interiora labia
 ponatur ostiū q̄tinentiā. Propt̄ qđ etiā ore p̄o
 ip̄e dñs ait. **M**ūdate que intus sūt: et q̄ foris
 sūt mūda erūt. Itemq; alio loco cū uideoz stul
 tiloquia refutaret: et qđ calūpniabāt̄ disapul
 eis non lotis māibz manducantibz: non quod
 intrat in os inquit cōiūnat hoīem: sed qđ p̄cedit
 ex ore hoc cōiūnat hoīem. **Q**ue sentētia si tota
 de ore corpis accipiat: absurda est. Neq; enī
 quē non cōiūnat abus: cōiūnat vomitus. **S**ibz
 quippe in os intrat. vomitus ex ore p̄cedit. **S**i
 pauldubio p̄ora v̄ba p̄tinēt ad os carnis vbi ait:
 nō qđ intrat in os cōiūnat hoīem: posteriora
 vō ad os cordis vbi ait. s; qđ p̄cedit ex ore hoc
 cōiūnat hoīem. **D**einde cū ab illo apl̄s petr̄
 expositiōnē velut p̄abole huius exquireret: ille
 respondit. **A**dhuc et vos sine intellectu estis:
 non intelligitis. qđ om̄e qđ in os intrat ī vētrē
 vadit: et in secessū emittitur. **H**ic certe in
 qđ intrat abus os carnis agnoscamus. in hys vō

que aduiguit vt agnoscerem os cordis: ne nō
sequeretur nri tarditas cordis. nisi et tū tardis
ambulac dignaret. **Aut enī.** Que at̄ p̄cedūt
de ore de corde exeūt. Tanḡ dicit. Cū audis
de ore: de corde intellige. Vtrūq̄ dico: s̄ alterū
de altero expono. **Habet os interius homo
interior:** et hoc dicitur auris interior. **De
hoc ore q̄ p̄cedūt. de corde exeūt:** et ea conūnāt
hoiēm. **Deinde iā relictis oris noīe qd̄ p̄t et de
corpe intelligi:** ap̄tus quid dicit ostēdit. **De
corde eī exeūt inquit cogitationes male. homi
cidia. adulteria. fornicationes: furta. falsa testi
monia. blasphemie.** **Hec sūt q̄ conūnāt hoiēm.**
**Nichil est c̄e maloz istoz q̄ p̄terari eā mē
bris corpis p̄t:** qd̄ cogitacio nō antēdat mala.
et conūnet hoiēm. eā si aliqd̄ ip̄ediat ne s̄bsequā
opa et flagitiosa. et sarranerosa mēbroz. **Di eī
potestas nō dat:** vacat manus ab hoīs infectioe.
Nūqd̄ ideo mūdū est ab scelere et homicide?
**Aut si rē subripe alienā. qd̄ nō vt vlt p̄t? nūqd̄
i ip̄a volūtate fur nō est? Aut si casta est q̄ vlt
adulterare nō castus? ideo eā nō est i corde mecha
tus. Aut si mētē nō inueniatur i fornice? ideo qui
eā q̄rit nō fornicat in mente? Aut si ap̄ienti per
mendacū ledē p̄miū tēps uel locus desit? ideo sal
sū testimoniū iā ore interiori nō dicit? Aut si q̄sq̄
hoīes timēs. nō audeat lingua carnis sonare blasphemie**

miā? ideo nō est huius cōmīs reus. q̄ dicit ī corde suo
 nō est deus? Ita cetā mala sūt hominū. q̄ nullus
 agit corpis motus. q̄ nesciat ullus corpis sensus. reos
 suos occultos hñt: quos eadē solus inq̄natq̄ consensu. **A** cogitā
 id est iterioris verbū malignū? ī quo timēs ille
 declinat cor suū: ostiū continēte arcū labia eius
 huius p̄oni desiderat a dño: que ostineat cor nede
 elinectur ī verba maligna. **C**ontineat autē: non
 s̄uendo cogitacōne p̄cedē in consensione. **H**ic eī
 s̄dm̄ p̄ceptū apliā. nō regnat p̄cām ī n̄o mortali
 corpe: neq̄ exhibēns mēbra n̄ra arma īiquitatis
 p̄cō. **A** quo p̄cepto īplendo vtiq̄ alienū sūt: qui ob
 hoc ad peccandū mēbra nō mouēt. q̄ p̄cās ulla p̄mit
 titur. **Q**ue si adsit: p̄tingit ex mēbrorū velut armorū
 motibus quis in eis intus regnet ostendūt. **U**nde
 q̄tū ī ip̄is est: mēbra sua exhibēt arma īiquitatis p̄cō?
 q̄ hoc volūt. qui p̄p̄cā non exhibēt: q̄ nō possūt.
Ac p̄ hoc illa que in genitalibz mēbris pudicitia re
 frenatis solet maxie ac p̄p̄e ostinentia nominari. ulla
 t̄ngressione violat: si supera cōtēntia de qua diu lo
 quimur ī corde seruetur. **P**ropterea dñs cū dixisset. de
 corde cū exiūt cogitacōnes male: deinde qd̄ p̄tinet ad
 cogitacōnes malas secuti adiuēt. **D**omūdia. adul
 teria et cetā. **N**ec dixit oīa: sed quibusdā exempli
 gr̄a notatis: et talia intelligenda cōmonuit: quorū
 nichil est qd̄ fieri possit. si mala volūtās nō p̄fesserit
 qua intus instituit qd̄ foris agit? et ex cordis ore p̄cedē

ia comqnat hoicm: ead si nlla facultate pmissa foris
p mebra corpis no agatur. **C**onfessio igit ostio
continencie i ore cordis unde aucta exent. q comqnat
hoicm. si nichil pmutat tale exire inde: sequit mu-
diaa qua possit ia gaudi conscia. qm nudu sit illa
pfectio vbi non luctabitur cu vicio continencia. Nunc
at qdm caro gaudet aduersus spm. et sps aduersus
carne: fac est nob no consentire malis. q sentimus
i nobis. Cu ei sit ista consensio: nuc erit ex ore cor-
dis qd comqnat hoicm. Cu vo p otinencia consensio
no tenet: malu concupiscentia carnis cot qd pugnat
concupiscentia spualis. nocere no sinitur. **D**ialud e bn
pugre qd nuc est qm mortis contentioni resistitur?
alud aduersariu no habe: qd nuc erit. qm mors nouis-
sima iunua destructur. **N**am et ipa continencia
cu frenat cohibet q libidines: siml et appetit bonu
ad auq imodulenter tendim? et respuit malu cu
quo i hac mortalitate contendimus: illiq appe amatr
et spectat. huius vob et hostis et testis est. **E**t deca
ei appetens. et decaus fugiens. no vtiq i cupidita-
tibus frenandis continencia laboraret: si nichil nos
cont qd decaeret liberet. si nichil nre bone voluntati ex
mala concupiscentia repugret. clamat aplos. **D**ao igit
q no habitat i me. hoc est i carne mea bonu: velle
eu adiacet mi. pfecte aut bonu no inuenio. **N**uc ei
fici bonu pr vt male concupiscentie non consensuatur:
pfiat at bonu. qm ipa mala concupiscentia finetur.

Itemq̄ idē doctor genū clamat. Condeletor legi dei
 scdm̄ iteriore hoīem: video autē aliā legē repugnāte
 in mebris meis legi mentis mee. **H**ac pugna nō expi
 unt in seipis nisi bellatores v̄tutū: debellatoresq̄ v̄tū.
 Non expugnat cōcupiscentie malū: n̄ q̄tūentiae bonū.
Dicit autē qui legem dei oīno nescientes malas cupis
 centias nec ī hostibz deputat: eisq̄ miserabili creatate
 feruientes. insuy enā b̄tos se putat faciendo eis p̄onq̄
 q̄ domando. **Q**ui v̄o p̄ legē cognouerūt eas. p̄ legē
 cū cognicio p̄cā: et cupiscentiā inquit nesciebā. n̄ lex
 dicit nō cupisces: et eay tñ oppugnatione vincūt qui
 sub lege viuūt. qua iubet qd̄ bonū est. nō et datur:
 nō viuūt sub grā que dat p̄ spm̄ sc̄m̄ qd̄ p̄ legē iubet.
Dns id̄ subtrahat lex: ut ī eis habūdaret delictū.
Auxit phibitio cupiscentiā. eāq̄ feat iūctā: vt acc
 deret p̄uaritatio que sine lege non fuit. enā si p̄cā
 fuit. **O**bi cū non est lex: nec p̄uaritatio. **I**ta legem
 grā nō iuuante: phibēs p̄cā. virtus est sup̄facti p̄cā.
Unde ait ap̄ls. **V**irtus p̄cā lex. **N**ec mirandū est
 qd̄ hūana infirmitas eadē de lege bona vices malo ad
 didit: dā ad ip̄am legē faciendā de suis viribz fudit.
Ignorans quippe dei iusticiā quā dat infirmo. et suā
 volens constituere qua caret infirmus: iusticie dei nō
 est subiectus. reproby. et sup̄bz. **I**n autē lex p̄uarita
 tōem factū ad hoc graui9 vulneratū vt desideret me
 dicā: tāq̄ pedagogus p̄ducit ad grām. **S**unt suau
 itate p̄cā noxiā qua vincebat cupiscentia. **D**ns dat

suauitate beneficia. qua delectet amplius continentia.
Et terra nostra dat fructum suum: quo pasatur miles. qui
ledet deo iuuante peccatum. **T**alis miles apostolica tuba. isto
sonitu accedens in prelium: non ergo regnet inquit peccatum in
uestro mortali corpore. ad obediendum desideris eius: neque
exhibueritis membra vestra arma iniquitatis peccato: sed
exhibete uos deo tanquam ex mortuis uiuentes. et membra
uestra arma iusticie deo. **P**eccatum enim uobis non dominabitur.
Non enim estis sub lege: sed sub gratia. **E**t alio loco:
Ego inquit fratres debuites sumus non carni. ut secundum
carnem uiuamus. **S**i enim secundum carnem uiuatis: moriemini.
Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis: uiuetis.
Quoties enim spiritu dei agitur: hi filii sunt dei. **A**d ergo
nunc agitur quod uita est mortalis hec uita nostra sub gratia:
ne peccatum id est concupiscentia peccati. habeat enim hoc loco peccati
nomine appellat regnet in uestro mortali corpore. **Q**uicquid autem
regnare ostendit: si desideris eius obeditur. **E**st ergo
in nobis peccati concupiscentia que non est permittenda
regnare: sunt enim desideria quibus non est obediendum. ne
obedientibus regnet. **P**roter quod membra nostra non sibi usur
pet concupiscentia. sibi vendicet contumacia: ut sint ar
ma iusticie deo. ne sint arma iniquitatis peccato.
Dic enim uobis peccatum non dominabitur. non enim sumus sub
lege. bonum quidem iubente non dante. sed sub gratia
sumus: que id quod lex iubet facies amare. potest libe
ris imperare. **I**temque cum hortatur ut non secundum carnem
uiuamus ne moriamur. sed spiritu sancta carnis mortifi

emus. ut uiuamus: uita uigamur bellū i quo uer
 samur? et ostendit ut acriter dimicemus. et ut
 hostes nrōs mortificemus: ne ab eis mortificemur
 accendit. **Qui** sit vō isti hostes satis euidenter expes
 sit. quos mortificari a nobis uoluit: saluet opa carnis.
Sic enī ait. Di autē spū facta carnis mortificauit:
 uiuetis. **Et** ista que sint ut sciamus: eūdē indē audia
 mus scribente ad galathas. et dicente. **Manifesta**
 aut sūt opa carnis: que sūt fornicationes. inuidiæ.
 luxurie. ydolorū seruitus. ueneficia. iniuriæ. contē
 tiones. emulaciones. arositates. dissensiones. hereses.
 inuidie. ebrietates. cōmessationes? et hys similia.
 q̄ predicto uobis sicut p̄dixi: qm̄ q̄ talia agūt ignū
 dei nō possidebūt. **Ipm̄ enī** ibi bellū ut h̄ dixeret osten
 debat. et ad hostes mortificandos. eādē celesti et spālī
 tuba xpī milites excitabat. **Dup̄ ā dixerat.** **Dico autē.**
Spū ambulate: et desideria carnis ne facitis. **Caro**
enī concupiscit aduersus spū. spū aut aduersus carnē.
Hec enī sibi inuicē aduersantur: ut nō ea q̄ uolūt faci
 ans. **Quod si spū ducimini:** nō estis sub lege. **Ergo**
sib grā constitutos. uult istū aduersus opa carnis habē
 conflictū. **Et** hec opa carnis ut demonstraret. adiuuit
 que sup̄ cōmemorau. **Manifesta aut sūt opa carnis:**
 que sūt fornicationes. et cetā? siue q̄ ḡmēorauit. siue
 que intelligenda ḡmonuit. maxīe adiacēs: et hys filia.
Deniq̄ in hoc plō aduersus carnālē q̄dāmō exantū
 uelut aliā p̄dices aniem spālē: fructus at spūritus est

inquit. caritas. gaudiū. pax. longanimitas. benignitas.
bonitas. fides. mansuetudo. continentia. castitas.
Adversus huiusmodi nō est lex. **N**on aut adversus her.
ne sola esse putaretur: quīs et si hoc diceret oīa debui-
mus intelligere q̄ eisdē generis bona cogitāe possem⁹?
sed aut adversus huiusmodi: et her salicet et quēcūq;
similia. **D**erūptū qd̄ ī eis bonis que gmemoravit.
pene loco ultio posuit continentiam de qua nūc dispu-
tare suscepim⁹: et ppter quā multa iā dixim⁹. p̄cipue
voluit eā nr̄is mentibus inherere. **I**p̄a quippe ī h̄o bello
valet plurimū ī qua adversus carnē sp̄s vincit: qm̄
ip̄as carnis cōcupiscentias quodāmodo crucifigit. **U**nde
nūc her dixisset ap̄l̄s: cōtinuo subiecit. **Q**ui aut̄ ih̄u xp̄i
sūt: carnē suā crucifixerūt cū passionib; et cōcupiscenti-
is. **H**ec est actio cōtinentiē: sic opa carnis mortificā.
Mortificant vō eos quos deficiētes cōtinentia ad con-
sensionem p̄trandoꝝ talū op̄m trahit cōcupiscentia.
De aut̄ a continentia non deficiamus. adversus
illas p̄cipue dyabolicarū suggestionū vigilāe debe-
mus insidias: ne de nr̄is viribus p̄sumamus.
Maledictus enī oīs qui sp̄e suā ponit ī hoīe. **E**t
quis est iste nisi hō? **N**on p̄t ergo venaciter dicere
nō se sp̄e ponē ī hoīe: qui eā ponit ī se. **N**am et h̄o
scdm̄ hoīem vivit: quid est nisi scdm̄ carnē vivere?
Audiat ergo qui tali suggestione tēptatur: et si vllus
ei xp̄ianus sensus est. contremiscat. **A**udiat inq; si
scdm̄ carnem vixeritis: moriemū. **S**ed q̄sp̄iā diciturus

7

est nichil. aliud esse scdm hominem. aliud scdm carnem
vive: qz ho videlicet rationalis creatura est. et i eo rol
est animus quo distat a pecore. Caro aut est infirma
et terrena ps hois: et ideo scdm ea vivere. viciosu e.
Propter qd ille qui scdm hominem vivit. no vtiqz scdm
carnem: sed potius scdm ea ptem hois vivit qua e ho.
hoc est scdm spm mentis quo peccatis pminet. Veru
hec disputatio valet fortassis aliquod i scolis philosopho
ru. Nos aut ut intelligam9 aplm xpi: libri xpiani
quemodm loq soleat debemus advertere. Fides cre
vni nrm est. xpm vere hominem a ubo assumptu: no vtiqz
sine aia roli. sicut quida heretici volut. Et tñ legim9.
Verbu caro factu est. **Q**uid hic caro intelligenda est
nisi ho? Et videbit ois caro salutare dei. **Q**uid pt
intelligi? nisi ois homo? **D**edisti ei pte ois carnis.
Quid est nisi ois hominis? **A**d te ois caro veniet.
Quid est nisi ois ho? **E**x opibz carnis no iustificabit
ois caro. **Q**uid est nisi ois homo? **Q**uod id aplis
alibi exprimes manifestus: non inquit iustificabitur
homo ex opibus legis. **C**orinthios quoqz increpat di
cens. **N**one carnales estis? et scdm hominemambu
latis? **C**u carnales eos dixisset. no ait scdm carnem
ambulatis. sed scdm hominem? qz et hoc quid voluit
intelligi nisi scdm carnem? **N**am vtiqz si adpabiliter
quid scdm carnem. laudabiliter aut scdm hominem
ambularetur. id est viveretur: non exprobrs daret.
scdm hominem ambulatis. **A**gnoscat ho obprobriu.

mutet ppositū: uictet iteritū. **A**udi hō. **N**oli ā
bulare scdm hōiem: sed scdm eū qui fecit hōiez.
Ab eo qui fecit te. noli deficere: nec a te. **H**omo
enī dicebat. qui tñ scdm nō hominē uiuebat: nō
q̄ p̄dona sum? cogitare aliqd a nobis quasi a
nobismetipis: s; sufficiencia nrā ex deo est. **V**ide
si scdm hominem uiuebat: qui ueraciter ista dice
bat. **A**mmoneō q̄ ap̄ls hominē ne uiuat scdm
hōiem. nouū hōiem deo reddit. **Q**ui autē nō uiuit
scdm hominē. sed scdm deū: p̄fecto nō uiuit etiā se
audū seipm. q̄ homo est et ip̄e: sed ideo dicit etiā
scdm carnē uiue. nū ita uiuit: et q̄ carne sola noīā
ta intelligitur homo: qd iā oīdimus. sicut sola
aiā noīāta intelligitur homo. unde dnm est: omīs
aiā potestatib; sublimiorib; subdita sit. id est omīs
hō. **E**t septuaginta quinq; aiē descenderūt ī egiptū
cū iacob. id est septuaginta quinq; hōies. **N**oli q̄
uiue scdm tempm o hō. **I**nde perieris: s; q̄situs es.
Noli inq; uiue scdm tempm. **I**nde perieris: iudicaber.
Noli carnis accusare naturā. qm̄ audis: si scdm
carnē uixeris moriemū. **D**ic ei dia potuit et uens
sine potuit: si scdm uos uixeris: moriemū. **N**ā
dyabolus non habet carnem. et tñ q̄ scdm seipm
uiue uoluit: ī ueritate non stetit. **Q**uid ergo uerū
si scdm seipm uiues. nū loquit mendaciū de suo lo
quitur: quod uerbu de illo ueritas dixit: **C**ū ergo
audis patm uob nō dominabitur. noli de te fidere

ut patm nō dñetur: sed de illo cui dicit orās quidā
 frō. **I**tinera mea dirige scdm verbū tuū. et nō dñe
 m oīs iniquitas. **E**tenī ne fortasse cū audissemus.
 patm vobis non dominabitur. nosipōs extollēms
 et viribz nrīs hoc tribuerem? statī hoc vidit apls
 atqz subiūxit. **N**on ei estis sub lege: sed sū grātia.
Gra itaqz fāt ut patm tibi non dñetur. **N**oli q̄
 de te fidere: ne multo amplius inde tibi dñetur.
Et cū audim⁹ si spū actiones carnis mortificauē
 ritus viuētis: nō hoc tantū bonū spū nrō quasi
 p̄ seipm possit. ista tribuamus. **N**ā ne istū car
 nalem sensū spū mortuo potius q̄ mortificante
 saperemus: illico aduēit. quotq̄ enī spū dei agū
 tur. hī filij sūt dei. **I**taqz ut spū nrō oya carnis mor
 tificemus. spū dei agimur: qui dat continēciā qua
 frenemus. domem⁹. vincamus cōcupiscēciā. **I**n
 hoc tam magno bello uel prelio quo uiuit homo
 sub grā. et cū bene pugnat aduētus exultat in
 dño cū timore: non desūt tñ enā strēmūs bellato
 ribz et opum carnis q̄uis inuictis mortificationibus
 aliqua vlnēciā patōz. que sananda cotidie veniat
 dicāt. **D**imutte nobis debita nrā: cont̄ eadem
 vicia et cont̄n dyabolū p̄ncipem regēqz vicioz.
 multo vigilanti⁹ et acri⁹ ipā orōne certantes.
 ne valeant aliquid mortificare suggestiones eius
 quibz instigat insup patōz sua excusando potius
 q̄ accusando patā. ac si illa vlnēra nō modo nō

sanentur: verū etiā et si mortifera nō erūt grauius et
letaliter infligantur. Et hic ergo cauaore opus est
continentia, qua cohibentur sup̄bz hoīs appetitus q̄
placet sibi et nō vlt culpabilis iueneri: dedignat̄
q̄ ai peccat cōuicia, qd̄ ip̄e peccauerit, non salubri hu
militate suscipiens accusacionem sui: sed excusacionē
potius ruinosā elacione conquirens. Ad hāc sup̄
biā coherendā, cōmenciam petiuit a dño ille cuius
sup̄ius uerba iā posui: et sicut potui cōmendauit. Nāz
ai dixisset pone dñe custodiam ori meo, et ostiū con
tinentiae artū labia mea, ne declines cor meū ī ūba
maligna, vnde hoc diceret euidentius explicans:
ad excusandas inquit excusaciones ī peccatis. Quid
enī malignius hys ūbis quibz malus malū se neget
etiā de ope malo cōuictus: qd̄ negare nō valeat. Et
qm̄ factū nō p̄t negare ul̄ tegere, nec bñ factū p̄
dicē et a se factū videt patere: querit ī aliu referre
qd̄ fecit: tāq̄ inde possit auferre qd̄ meruit. Rolens
enī se esse reū, addit potius ad peccandū: et sua excu
sando nō accusando peccat: ignorat nō se penā timere
sed veniā. Apud hoīes enī iudices, qm̄ falli p̄nt, qua
cūq̄ velut purgare fallacia qd̄ p̄perā factū est, p̄deē
aliqd̄ videtur ad tempus: apud deū autē qm̄ falli
non potest, non est adhibenda fallax defensio: si v̄ca
confessio peccatorū. Et alij quidē qui sua consueuerūt
excusare peccatū, fato se ad peccandū querūtur impelli:
tāq̄ hoc deceuerint sidera et celū prius talia q̄mittē

do peccare. alij fortune malū īputare qđ peccant: qm̄
 fortuitis casibz agitari putant. nec tamen h̄ se fortui
 ta temeritate. sed ystā rōe sapere atqz asseuerare con
 tendūt. **Q**ualis ergo demencia est disputaciones
 suas tribuere? et actiones suas casibz subiugare?
Ah totū qđ male faciūt in dyabolū referūt? nec volūt
 h̄re cū illo uel p̄son cū illū sibi occultis suggestionibz
 suasisse suspicari p̄nt: se autem illis suggestionibus
 vnderūqz fuerit consensisse dubitare non p̄nt. **S**ūt etiā
 qui ex causatione suā extendūt ī accusationē dei: diui
 no iudicio miseri. suo autē furore blasphemi. **E**tēnī ad
 usus eū ex contrario p̄ncipio inducūt mali substantiā
 rebellantem. cū nō potuissent resistere: nisi substācie
 natureqz sue p̄son eidem rebellanti cōtaminandam
 corrūpendamqz miscaisset: et tūc peccare dicūt. qm̄
 natura mali p̄xualet nature dei. **H**ec maniche
 orū est imūdiissima insania. quoz machinamenta
 dyabolica faillime veritas indubitata subuertat:
 que dei naturā ī cōtaminabile atqz īcorrūptibilem
 conficitur. **Q**uid autē flagitiose cōtaminacionis et
 corrūpacionis de istis merito non creditur? a quibus
 deus sume atqz ī cōparabilit̄er bonus est cōtaminabi
 lis et corrūptibilis creditur? **S**ūt et h̄ij qui eo modo **Ca. vj.**
 ī causacione p̄corū suoz accusant deū: ut dicāt ei
 placē peccā. **N**am si displicerent inquit: nullo modo
 ea fieri onūpotentissima utiqz p̄tate p̄mitteret. **N**ī
 vero īpunita peccā esse p̄miserit etiā ī eis qđ a suppliō

semperno remissio nō liberat peccatōz. Nullus quippe
debet grauioris ~~culpe~~ culpe accipit veniā: n̄ quālibet
et si longe minore quā debeat soluerit penā. atq; ita
ip̄tatur largitas m̄te: ut nō relinquatur eā iusticia
discipline. Nā et peccatū qd̄ multū videtur habet pedis
sequā penā suā. ut nemo de admissio n̄ aut amaritu
dine doleat: aut recitate non doleat. Sicut at̄ tu dicas
cur p̄mittit ista si displicent: im̄ ego dico. cur p̄mittit ista
si placent. Ac p̄ hoc sicut ego confiteor qd̄ oīno ista nō
fierent n̄ ab oīpotente p̄mitterentur: ita tu conficere
facienda non eē que a iusto puniantur vt nō faciendo
que punit merxam ab eo discere cur p̄mittit esse que
punit. Personā est eū solidus abs̄ sicut scriptū est. in q̄
h̄i qui bene p̄fecerūt iā intelligūt ad oīpotenciā dei
potius id p̄tinuisse: ut ex libero arbitrio uolūtatis
ueniēcia mala esse p̄mitteret. Tam quippe est oīpo
tens bonitas eius. ut eā de malis facere possit bona:
siue ignoscendo. siue sanando. siue ad utilitates p̄iorū
coaptando. atq; vertendo. siue eā iustissime vindicādo.
oīa nāq; ista bona sūt: et deo bono atq; oīpotente iustissi
ma. nec t̄i sūt nisi de malis. Quid igit̄ melius. quid
oīpotentius eo: qui cū mali nichil faciat. bona eā de
malis facit. Clamāt ad eū qui mala fecerūt. dimitte
nobis debita n̄ra: exaudit. ignoscit. Noauerūt sua ma
la peccantibz: subuenit eoz medeturq; languoribus.
Deuūt eoz hostes. de illorū seuitia facit martures.
Postremo eā condēpnat eos: quos dāpnatione uidi

cat dignos. **D**ua licet illa mala paciantur: fuit tñ ille
 quod bonū est. Non p̄t ei bonū nō esse qđ iustū est: et
 utiq; satis iustū est p̄cā supplicū. Non autē p̄tās deo
 defuit talē facere hoīem qui peccare nō posset: s; maluit
 eū talē facere cui adiacēt peccare si vellet. nō peccare
 si nollet. **H**oc phibens. illud precipiens: ut prius illi eēt
 bonū meritū non peccare: et postea iustū premiū non
 posse peccare. **N**am eadē tales scōs suos in fine facturū est.
 qui oīno peccare nō possūt. **T**ales habet quippe eadē nūc
 angelos suos. quos ī illo sic amant. ut de nullo eorū ne
 peccando fiat dyabolus formidemus: qđ de nemine
 hoīe iusto ī hui9 vite mōlitate presumimus. **T**ales autē
 oēs futuros ī illi9 vite imōlitate confidimus. **O**m̄p̄s
 eū deus qui opatur bona eadē de nr̄s malis: qualia
 dabit bona cū liberauerit ab om̄ib; malis. **M**ulti
 de bono usu mali copiosius possūt et subtilius dispu-
 tate. sed neq; hoc isto sermone: et ei9 nimia vitanda
 est longitudo. **N**ūc ergo ad illud p̄pter qđ diximus ista
 redeam9. **C**ontinentia nobis opus est. et eā diuinū
 esse minis cognoscimus: ne declinetur cor nr̄m ī uerba
 maligna. ad exasandas exasaciones ī p̄cā. **C**ui autē
 p̄cā cohibendo non habem9 necessariā continentia ne cō-
 mittatur: qñ et hoc ipā cohibet ne cōmissū si fuerit
 nefaria supbia defendatur. **U**niversaliter ergo cōtine-
 tia nobis opus est: ut declinemus a malo. **U**t at̄ facti
 amus bonū: ad aliā videtur virtutē. hoc ad iusticiam
 p̄tinere. **H**oc nos amonet sacer psalmus: ubi legitur.

Ca. viij

Destina a malo, et fac bonū. **Q**uo autē fine ista faciām?
moy addidit dicens. **Q**uere pacem et sequere eā. **P**ax eī
p̄f̄tā tūc erit nobis: qm̄ natura n̄ra creatori suo īsepabilit̄
coherente, nichil nobis repugnab̄ ex nobis. **H**oc et ip̄e sal
uator q̄tū michi videtur voluit intelligi vbi ait. **S**unt lūbi
ur̄i acinchi, et lucerne ardentes. **Q**uid est lūbos acingere?
Ab om̄ines coherere: qd̄ est continencie. **L**ucernas vō arde
tes h̄re: bonis opibz lucere atqz feruere. qd̄ est iusticie.
Neqz hic tacuit quo fine ista faciām? addendo atqz dice
do. **E**t vos filios hoībz expectentibz dnm̄ suū, qm̄ iūeritat̄
a nuptijs. **C**ū enī venerit, nos remunerabit qd̄ cōtinui
mus nos ab hīs que cupiditas, et ea que imperantur
caritas fecim̄. **I**n eius p̄f̄tā et sempiterna pace, sine ulla ma
li contentione: et cū summa boni delectatione regnabim̄?
Om̄es ergo qui credimus deū viuū et verū au? sūme
bona īmutabilis qz natura? nec mali aliquid facit nec
mali aliqd̄ patitur: a quo est om̄e bonū qd̄ etiā minui
p̄t̄, et qui suo bono qd̄ ip̄e est oīno minui nō potest.
Cū . . . audim̄ aplm̄ dicentē. spū ambulate et cōcupiscē
cias carnis ne p̄feritis? caro eī cōcupiscat aduersus
sp̄m̄. sp̄s autem aduersus carnē. **H**ec enī sibi iūcem ad
uersantur, ut non ea que volitis faciatis: absit vt cre
dam̄ qd̄ manicheorū credit insania. **D**uas hic dem̄t
esse naturas, ex contris inē se p̄ncipis confligentes?
vnā mali, alterā boni: p̄orsus ista duo ambo s̄ bona.
Et sp̄s bonū est, et caro bonū? et hō qui ex utroqz stat
vno imperante alio seruente, utqz bonū est: s; mūbile

bonū. qđ tñ fieri nō posse nisi ab īgnutabili bono a quo
 est omīe bonū creatū siue parvū siue magnū. **De** q̄libz
 puū. a magno tamen factū: et q̄libet magnū. nllō modo
 tñ factoris magnitudinī cōparandū. Verū ī hac bona
 hoīs et bene a bono condita instātaq; natura. nūc bellū
 est: qm̄ salus nondū est. **Languor** sanctur: par est: **Lan**
 guorem autē q̄tū culpa meruit: natura nō habuit. Quā
 sane culpam p̄ lauariū regeneracionis dei grā fidelibus
 iam remisit: s; sub eiusdem medici manibz adhuc natura
 cū suo languore confligit. **In** tali autē pugna sanitas
 erit tota victoria. nec tēporaria sanitas: s; eterna? ubi nō
 solū finiatū hic languor: verū etiā demiceps nllō oriat.
Propter qđ alloquit̄ aīz suā iustus et dicit. **Benedic**
 aīa mea dñm: et noli obliuisci omēs retribuaciones eius.
Qui propicius fit oībz īiquitatibz tuis. qui sanat omēs
 languores tuos. **Opicius** fit īiquitatibz dando indulgen
 tiam: sanat languores dando continenāā. **Illud** factū
 est in bapnitate confitentibz: hoc fit ī agone certantibz.
 in quo a nobis nr̄ p̄ eius adiutorū vincendus ē mortz.
 et nūc illud fit quo emudim̄ dicentes: dimitte nobis
 debita nr̄a. **Hoc** autem cū emudim̄ dicentes. ne nos in
 feras in temptacionē: vnusquisq; enī tēptat̄ a cōcupiscen
 tia sua abstractus et illectus. sicut ait iacobz apls? cōt̄
 quod viciū medicinale posatur adiutorū. ab illo qđ p̄t
 omēs huiuscemōi sanare languores: nō a nob̄ aliena
 separacione. sed ī nob̄ nr̄e reparacione nature. **Unde**
 et p̄dēs apls nō ait. vnusquisq; tēptat̄ a cōcupiscētia.

sed addidit sua: ut qui hoc audit intelligat quomodo
 clamare debeat. **E**go dixi dñe miserere mei: sana animam
 meam quoniam peccavi tibi. Non est sanatione indignus. si
 seipsum peccando violasset: ut aduersus eam caro sua con-
 piseret: id est ipsa sibi metipsum ex ea parte qua infirmata est
 repugnaret. **C**aro ei nichil nisi per animam concupiscat: sed con-
 cupiscere caro aduersus spiritum dicitur: quoniam anima carnis concupiscentia
 spiritui reluctatur. **T**otum hoc nos sumus: et caro ipsa que disce-
 dente anima moritur: nostra pars infirma est. **N**on fugien-
 da dimittitur. sed recipienda reponitur: nec recepta
 ulterius relinquatur. **D**eminatur autem corpus animale: resur-
 git corpus spirituale. **T**unc iam caro nichil concupiscit aduersus
 spiritum: quoniam et ipsa spiritualis vocabitur: quoniam spiritum non solum sine
 ulla repugnantia: verum etiam sine ulla corporalis ali-
 menti indigentia in eternum viuificanda subdetur. **H**ec
 igitur duo que nunc iustem aduersantur in nobis. quoniam in
 utroque nos sumus: ut concordent oremur et agamur. **N**on
 ei alterum eorum putare debemus inimicum: sed vitium quod caro
 concupiscit aduersus spiritum. quod sanatum nec ipsum erit: et
 substantia vtriusque salua erit: et in vtriusque nulla pugna est.
Audiamus apostolum. **D**ao inquit quod non habitat in me. hoc
 est in carne mea bonum. **H**oc vtriusque ait: quod vitium carnis
 in re bona non est bonum: quod autem esse desiderat: malo est:
 sed iam vitiosa uel vitiosa non erit. **Q**uia tamen ad miram
 pertinere naturam idem doctor ostendit: prius dicendo.
Dao quod non habitat in me. quod ut exponeret addidit:
 hoc est in carne mea bonum. **D**e itaque dicit esse carnem suam.

Non ergo ip̄a est inimica n̄ra. et q̄n̄ ei uiajs resistitur:
 ip̄a amatur. q̄ ip̄a curatur. Nemo ei unq̄m carne suā
 odio habuit: sicut ip̄e ap̄ls dicit. Et alio loco ait. Igit̄
 ip̄e ego mente seruo legi dei. carne aut̄ legi p̄c̄i. Au
 diant qui aures habent. Igitur ip̄e ego. — ego mente.
 ego carne? sed mente seruo legi dei: carne aut̄ legi p̄
 peccat̄i. Quomō carne legi p̄c̄i? Nūq̄d concupiscentie cō
 sensuendo car̄li. Absit? sed motus desiderior̄ illuc habē
 do quos h̄re nolebat: et t̄n̄ habebat. Sed eis nō consen
 sando. mente seruebat legi dei: et tenebat mēbra ne
 fierent arma p̄c̄i. Sūt ergo ī nobis desideria mala:
 quibz non consensuendo. nō uiuim⁹ male. Sūt ī nobis
 concupiscentie p̄c̄i. quibz non obediendo nō p̄ficiunt
 malū: sed eas habendo nondū p̄ficiunt bonū. Vnq̄q̄
 oñdit ap̄ls nec bonū hic p̄fici ubi malū conspiciatur: nec
 malū hic p̄fici. q̄n̄ tali concupiscentie nō obeditur. Illud
 quippe oñdit: ubi ait. Velle adiacet michi: p̄ficere autē
 bonū nō iūcio. Hoc vō ubi ait. Sp̄ū ambulate: et cōcu
 p̄iscentias carnis ne p̄feritis. Neq̄ ei ubi dicit non sibi
 adiacere bonū facere. sed p̄ficere: neq̄ hic dicit concu
 p̄iscentias carnis ne habueritis: sed ne p̄feritis. fuit
 itaq̄ ī nob̄ concupiscentie male. q̄n̄ id q̄d nō licet libet:
 sed nō p̄ficiuntur. cū legi dei mente seruente libidines
 continentur. Et bonū fit aī id q̄d male libet v̄c̄en
 te bona delat̄ione nō fit: sed boni p̄fectio nō implet̄.
 q̄d dicit legi p̄c̄i ī carne seruente. libido illiat. Et q̄
 uis continentur: nō t̄n̄ mouetur. Non ē opus cēt̄

ut contineretur: nisi moueret. **E**rit quæ eam pfer
tio boni: quæ erit consumptio mali. **A**llud summum: h
erit nullum. **Q**uod si in ista mortalitate sperandum pu
tamus: fallimur. **T**unc enim erit: quæ mors non erit: et ibi
erit ubi vita eterna erit. **I**n illo enim solo et in illo reg
no erit summum bonum: malum nullum: quæ erit et ubi erit
sapientia amor summus: continentia labor nullus. **N**on
igitur mala est caro si malo careat: id est uicio. quo
uiciatus est homo: non factus male sed ipse faciens
et utraq; ei parte. id est et anima et corpore. a bono deo factus
bonus: ipse fecit malum quo factus est malus. a uici
o uicium iam eam solutus per indulgentiam: ne laquei christi
met esse quod fecit: adhuc autem suo uicio pugnat per conti
nentiam. **A**bsit autem ut insint ulla uicia in illa quæ futura
est pace regnantibus. quæquidem in isto bello cotidie minu
untur in proficiantibus. non peccata solum: sed ipse quoque concupiscentie
autem quibus non consentiendo conflagitur. et quibus consen
tendo peccatur. **Q**uod ergo caro concupiscat aduersus
spiritum: quod non habitat in carne nostra bonum: quod let
in membris nostris repugnat legi mentis. non est diuina
naturarum et contrariis principis facta commotio: sed
vniuersi aduersus seipsum propter peccatum meritum facta diuisio.
Non sic fuimus in adam antequam suo deceptore audito ac se
cuto: suum contempsisset atque offendisset auctorem. **N**on et
ista prior uita creata hominis. sed posterior pena dampna
ta: et qua dampnatione per ipsum christum gratia liberati. **E**t
Cum pena sua dimittant liberi. nondum salute plena:

sed iam pignore salutis accepto. Non libera
 autē. et pccās rei sūt: et supplicijs īplicati. Post
 hanc vero vitam. reus manebit eternū. pe
 na pro culpa. liberis non manebit eternū.
 nec culpa nec pena: s; pmanebūt in eternū s; b; stā
 ae bone sps et caro. quas de⁹ bon⁹ et īmutabil⁹
 bonas q̄uis mūbiles condidit. Permanebūt
 autē ī melius cōmutate. nūq̄ in deterius iā mu
 tande: consupto peritus oī malo: et qd̄ hō fecit
 iuste. et qd̄ passus est iuste. Quib; duob; mali
 generib; oīno pccatib; quoz est vni pccatō
 nis iniquitatis. alterū consequētis infelicitatis:
 erit hōis sine ulla puitate uolūtas recta. Ibi oī
 b; eie darū atq; pspiciū. qd̄ nūc mltis ā fidelib;
 creditur: a paucas intelligitur. malū nō esse sab
 stantia: s; sicut uuln⁹ ī corpe. ita s; b; am q̄ seipā
 uiauit esse cepisse peste īhoata. atq; ibi eē desine
 sanitate p̄stā. Si ergo malo exhorto a nob̄ et p̄dito
 ī nob̄: bono etiā nō usq; ad culmen felicissime
 īcorruptionis et īmōilitatis aucto atq; p̄fecto.
 Qualis erit vnaq; nra substantia. quāquidem
 nē ī ista corruptaone et mōilitate cū adhuc corp⁹
 corruptibile aggrauat animā: et qd̄ ap̄ls dicit
 corpus mortuū est p̄t̄ p̄t̄. Tale tñ testimoniū
 p̄hibet ip̄e carni nre idest p̄t̄ nre infirme atque
 tiene: ut dicat qd̄ paulo an̄ omēozauū. Meo ūq;
 carnē suā odio habet: statiq; s; b; iūgat: s; nutrit

et fouet eam, sicut et xp̄s etiā. **Q**uo igitur
 non dico errore sed p̄sus furore manichei carnē
 nr̄am nescio cui fabulose genti tribuūt tenebrarū
 quā voluit suā sine ullo iniūcio malā semp̄ hūisse
 naturā? ai verax doctor vos diligere vroses su-
 as exemplo sue carnis hortet. quos ad hoc ip̄m xp̄i
 q̄ carnē hortat exemplo? **T**otus deniq; iste aplicē
 eplē locus: ualde ad rem p̄mēs recordāndus ē. **V**iri
 inquit diligite vroses uestras sicut et xp̄s dilexit
 etiā, et seip̄m tradidit p̄ ea ut eā sanctificaret.
 mūdans lauacro aque in ūbo: ut eriberet sibi
 ip̄e glōsam etiā, nō hūic maculā aut rugā, a
 aliq̄o huius: sed ut sit sc̄a et imaculata. **I**ta itē
 et viri debent diligē vroses suas: sicut corpa sua. **Q**ui
 diligit vrosē suā: seip̄m diligit. **D**em̄de sb̄iūgit
 qd̄ iā cōmemorauim? **R**ēs enī ūq; carnē suā odio
 habuit: sed nutrit et fouet eā, sicut xp̄s etiā.
Quid ad hec dicit imūdiſſime impietatis isania?
Quid ad hec dicitis manichei qui nob̄ ul' ex apli-
 cas lr̄is duas sine iniūcio naturas, vnā bōi alterā
 mali conamū inducēt: et aplicas lr̄as que uos
 ab ista sacrilega p̄sitate corrigunt nō uultis au-
 dire. **D**icit legitis, nō cōcupiscat adūsus sp̄m: et
 nō habitat ī carne mea bonū. **I**ta legit. **I**p̄s ūq;
 carnē suā odio hēt, sed nutrit et fouet eā: sicut
 et xp̄s etiā. **D**icit legitis, uideo aliā legē in
 mēbris meis repugnantē legi mētis mee: intel

ligitur, sicut ipse dilexit etiam: ita et viri debent
 diligere uxores suas, sicut sua corpora. Nolite in
 illis sancte scripture testimoniis esse infidiosi: in his
 surdi et eritis in vtriusque correcti. Nec enim sic acci-
 piatis ut dignum est: conemini et illa intelligere
 ut verum est. Tres quasdam copulas nobis insinua-
 ut apostolus, ipsum et etiam, virum et uxorem: spiritum
 et carnem. Horum priora posterioribus consulunt: pos-
 teriora prioribus famulantur. Quia bona sunt, ut
 in eis ordinis pulchritudine quedam excellenter
 disposita: quedam decenter subiecta custodiant. Vir
 et uxor quales secum esse debeant precipua accipi-
 unt: et exemplum preceptum est. Mulieres uiris
 suis subdite sint, sicut domino: quia vir caput est mu-
 lieris: et viri diligite uxores suas. Exemplum autem
 datur mulieribus de etiam, uiris de ipso: sed etiam
 inquit subdita est ipso: ita et mulieres uiris
 suis in omnibus. Diligere et uiris dato precepto ut ux-
 ores suas diligant, adiecit exemplum: sicut ipse
 dilexit etiam. Sed uiros a re inferiori adhortatus
 est, id est est a corpore suo: non tamen a superiori id est a
 domino suo. Non enim solum aut uiri diligite uxores
 suas sicut ipse dilexit etiam, quod est a superiore:
 verum etiam dicit, uiri debent diligere uxores suas si-
 cut corpora sua, quod est ab inferiore: quia et superiora
 et inferiora bona sunt omnia: nec tamen mulier a corpore
 uel carne accipit exemplum, ut ita esset subdita

turo sicut spū caro? si ut consequenter aplō
uoluit qđ dicere p̄termisit: a forte qđ caro cō
cupiscat aduersus spū. in huius uita mortali
atq; languore. ideo de illa noluit mulieri exom
plū s̄biectiōnis adhibē? uiris autē uoluit. qđ et
si spūs cōcupiscat aduersus carnē: etiā i hoc ipō osu
lit carni? nō sicut caro cupiscens aduersus spū.
nec spūi consulit talis repugnatio nec sibi: non
tñ ei spūs bon⁹ uel ei⁹ natura p̄ prouidētiā nutren
do ac fouendo. siue ei⁹ uicis p̄ continētiā resiste
do cōsulēt. nisi utiq; substantia utriusq; artificem deū
etiā decore sui hui⁹ ordīs indicaret. Quid est ergo
qđ uos de uera demencia xp̄ianos iactatis. et cōt̄
sp̄nturas xp̄ianas ocul⁹ clausis uel poa⁹ extractis tā
ta p̄sūitate cōtenditis? et xp̄m asserentes i falsa
carne mortibz apparuisse. et etiā ad xp̄m in
corpe ad dyabolū p̄tinere? ut et sexū uirilē
atq; muliebē dyaboli esse opa non dei. et spūi
carnem tamq; malā substantiā bone s̄be coherē.
Ca. x. **Di** parū uob uidetur respondē que de aplicis
gmeōrauim⁹ lris. audite adhuc si alias aures
habetis. quid de carne xp̄i dicat isanissim⁹ ma
nichæus i qđ non fuerit uera sed falsa. Quid
ad hoc dicat b̄t⁹ aplō. **q̄** eor esto xp̄m ihm resur
rerisse a mortuis et semine dauid scđm ewāḡlīm
meū. **Et** ip̄e ih̄s xp̄us. palpate inquit et uidete.
qđ spūs carnē et ossa nō h̄: sicut me uidetis habē.

Quomodo est in corpore doctrina ueritas? quod id predicat quod in carne christi erat falsitas. Quomodo in christo erat illud malum? in quo erat tam grande medicamentum. Quia uidelicet hominibus nimium mundis malum est caro uera: et non est malum falsa. Malum est caro uera nascentis ex dauid semine. et non est malum lingua falsa dicentis: palpate et uideate quod spiritus carnis et ossa non habet. sicut me uideatis habere. De carnis quod dicit deceptor hominum in montifero errore. Ad ex parte avaritiae pertinet ad christum: et parte corporis ad dyabolum. Quod ad haec dicit doctor gentium in fide et ueritate. Mesatis inquit quod corpora uera membra sunt christi. De serui masculi et facit quod dicit filius predicantis. Ad ueritatem seruus non ex deo sit: sed ex dyabolo. Ad haec dicit uas electio. Sicut inquit mulier ex uero: ita et uir per mulierem. Quia autem ex deo. De carne quod dicit per manicheum spiritus immundus. Ad sit mala substantia: nec dei sed inimici creatura. Quod ad haec dicit per paulum spiritus sanctus. Sicut ei corpus unum est inquit et membra habet multa: omnia autem membra corporis autem sine multa unum corpus est. ita et christus. Et paulo post. Posuit inquit deus membra singula quae in corpore mouit uoluit. Item. Deus inquit operauit corpus ei autem decernit habundantiorē tribuendo honorem. ut non essent lassitudo in corpore. sed idipsum prouinciam sollicita sunt membra. et siue patitur unum membrum copacatur omnia membra? quomodo est mala caro. quando ipse autem patet

membrorum eius ut mutentur monentur. Quod est iūni-
a aeternum. quoniam ipse anima que corpora regit ut inter se
iūniadantur facturus non habeat. exemplum de membris
corporis sumunt: ut quod prestat deus corpori per natura-
ament. et ipsam habeant gratiam. Merito ad rationes
cum scribet: obsecro inquit fratres per misericordiam dei ut exhibea-
tis corpora vestra hostiam vivam. sanctam. deo placentem. Hinc
causa non tenebras lucem. et lucem tenebras contendimus.
si hostiam vivam. sanctam. deo placentem. de gentis tenebra-
rum corporibus exhibemus? Inquit. Quod caro per quodam
filiacionem comparat eam. Nunc etiam concupiscit aduer-
sus christum. cum idem apostolus dicitur: eam subdita est christo.
Plane subdita est christo eam. quia ideo spiritus concupiscit
adversus carnem. ut omni parte christo subdatur eam. ca-
ro autem concupiscit adversus spiritum: quia nodum pacis que
per promissa est. accepit eam. Ac per hoc eam sub-
dita est christo ex pignore salutis: et caro concupiscit
adversus spiritum ex infirmitate languoris. Neque enim
non carnis membra erant idcirco quibus dicebat. Spiritus
ambulate: et concupiscencias carnis ne perficiatis.
Carnis enim concupiscit adversus spiritum. et spiritus adversus
carnem. Hec enim invicem adversantur: ut non ea que
volitis faciatis. Hec utique eam dicebant: que si christo
subdita non esset: non est in ea spiritus adversus carnem
per continentiam concupisceret. propter quod poterant con-
cupiscencias carnis non perferre: sed carne concupiscere
te adversus spiritum. non poterunt ea facere que volebant.

id est etiam ipsas concupiscendas carnis non habet
 Deinde aut non confiteamur in hominibus spiritualibus etiam
 subditam christo? in carnalibus autem adhuc concupiscere.
 Aduersus christum concupiscerebat. quibus dicebatur. Diu-
 sus est christus. Et non potui uobis loqui quasi
 spiritualibus sed quasi carnalibus? quasi puillis in christo lac
 uobis potui dedit non escam: nondum enim poteratis.
 sed nec nunc quidam potestis. Ad huc enim estis carnes.
 Cum enim sint in uobis emulatio et contencio? non
 ne carnes estis? Aduersus quem concupiscat emu-
 latio et contencio? nisi aduersus ipsum? Has enim
 carnis concupiscencias christus in suis sanat: si in nullum
 amat. Unde sancta ecclesia quod diu hinc etiam membra talia:
 nondum est sine macula et ruga. Huc accedunt et
 illa peccata. pro quibus cotidiana uox totius ecclesie est.
 Dimitte nobis debita nostra. Quibus ne spirituales puta-
 remus alienos: non quia quibus carnalium. nec ipsorum quia quibus
 spiritualium. sed qui super peccatis domini discubebat. et quem
 pro peccatis diligebat? si dicemus inquit quod peccatum non habet
 nisi nos ipsos seducimus? et uitas in nobis non est. In omni
 autem peccato plus in maiore: minus in minore tamen contra
 iusticiam concupiscatur. Et de christo scriptum est quod factus
 est nobis sapientia a deo. et iusticia. et sanctificatio.
 et redemptio. In omni igitur peccato contra christum sine dubio concu-
 piscatur? si qui sanat omnes languores nostros. cum proderit
 erit etiam ad perfectam languoris sanitatem: tunc in
 nullo membrorum eius quibuslibet minima erit ulla macula aut ruga.

Tūc nullo mō caro aduersus spm̄ concupiscet: et
ideo nulla erit causa cur aduersus carnē etiā spūs
concupiscat. Tūc finē accipiet oīs hęc pugna. tunc
ambanū substantiarū erit sūma concordia: tunc
usq; adeo tibi nullus erit cūlis. ut etiā caro ipā sic spū
alis. Ad ergo nūc agit cū carne sua quisq; scāidum
rpm̄ uiuens. cū et concupiscat aduersus eius malā
concupiscenciā. qm̄ sanandā continet quā nodū sana
cā tenet: et tū ei bonā nutrit fouetq; naturā. qm̄
nemo unq; carnem suā odio habet. Hoc etiā epūs
agit cū etiā q̄tū fas est cōparare minora maioribus
Vā et correptionib; eam repmit: ne punitate inflata
diffidat. et consolationib; erigit: ne grauata infir
mitate succūbat. Hinc est illud apli. Si cū nos ipōs
iudicarem; non vāq; iudicarem. Si iudicam; at a
dno corripimur: ne cū hoc mūdō. Et illud i psalmo.
Secūm multitudine dolor meorū in corde meo: con
solaciones tue iocūdauerūt animā meā. Tūc ergo spm̄
da carnis nre sine ulla repugnatione pfecta sani
tas: qm̄ erit etiā xpi sine ullo timore certa securitas.
Hec aduersus manicheos fallaciter continentēs. pro
fructuosus et glōsius labor partē infirmā nrām. id est
corpus qm̄ ab imoderatis uel illicitis voluptatib; reſe
nat et cohibet. nō salubrit castigare. sed insectari ac
datur hostiliter. Corpus quippe ab anima est quidem
natura diuersū: s; non est a natura hoīs alienū.

capitulum.

Ca. xij.

Non enī anim⁹ constat et corpore: sed tñer aīo
 constat et corpe. Et utiq; deus quē liberat. totū
 hominē liberat. vnde totū hoīem enā saluator
 ipē suscepit: dignatus in nobis totū liberare qd
 fecit. Qui cont' istam sentit ueritatem. qd eis p
 dest libidines continē si tamen aliquas cōtinent?
 quid in eis p continenā fieri potest mūdū. quoz
 continenā talis imūda est. Que nec continenā
 nominanda est. Sontire quippe qd sentit. uirus
 est dyaboli: continenā at' mun⁹ est dei. Sicut at'
 non oīs aliqd patitur. aut quoslibet dolores tole
 rantissime patit. habet eam virtutē que siliter
 dei mun⁹ est: et pacenā nūcipat. Nulla enī
 tollerant multa comēta. ne in suis amib; pdaunt
 aut male sibi confasos. aut seipos. multi pro exple
 dis ardentissimis libidinit; et obtinendis uel nō
 relinquendis eis reb; quib; vinculo prauū amo
 ris obstructi sūt: multi pro diuersis et pmaosis
 quib; uehementer tenentur errorib; quos omnes
 absit ut uerā dicam⁹ hūc pacat: ut nō omīs quāq;
 continet. uel ipas eā carnib; aut ai libidines mi
 nibiliter continet: istam continenā de ei; ualitate
 et decore differim⁹ habē dicend⁹ est. Quidā enī
 qd mirū dictu uideri potest. per continenā con
 tinet: uelut si se mulier contineat a marito. qm
 rauit adultero? quidā per iustitiam. uelut si mis
 cendi. serus nō reddat cōiū cōiugi debitū: quia

ip̄e uel ip̄a iam potest uiuere talem corporis
appetitū. Item quidā continēt decipi fide falsa.
et uana sperantes. uana sectantes. in quibz se oēs
heretici. et q̄cūq; sub noīe religionis aliq; errore
fallūtur. quoz continētia uera esset. si esset et
fides uera. **I**n uero et illa p̄tēa nec fides sic appel
landa q̄ falsa est. sine dubio et ista cōtinētia
noīe idigna est. Nūq; enī continētia q̄ mīnūb
dei uerissime diam⁹? dicitur sum⁹ esse p̄m. Absit
a nr̄is cordibz tam detestanda demencia. **B**eatus
autē ap̄ls ait. Om̄e qd non est ex fide. p̄m ē. **Q**ui
igit̄ non habet fidē. nec cōtinētia nomināda ē.
Iū eadē qui malignis apte seruido demōibz
a corporis uoluptatibz continēt. ut p̄ eos expleant
nefas uolūtates quacū ip̄etū ardorēq; non
continēt. **U**nde ut aliqd̄ dicā et cetera p̄ter sermo
longitudinē m̄cā. quidā n̄ attingūt eadē pro
res suas. dū q̄ mūdi p̄ magis artes puere
ad uores molūtur alienas. **O**mirabilē cōti
nētia. imo uero nequicia atq; imūdia singu
lare. **S**i enī uera esset continētia magis ab ad
ulterio quā p̄ter adulterū p̄ter nudū carnis cōcupi
scētia debuit a cōiugio continere. **H**anc quippe con
cupiscētia carnis relaxare solet cōtinētia cōi
ugalibz. eiq; frenus hacten⁹ moderamen ip̄onē. ut nec
i p̄o iugio imoderata licētia effertur. uel diffundit
modus infirmitati iugis debitus. **C**ui hoc nō scdm

imperiū p̄cepit. sed sc̄dm̄ veniā concedit apl̄s. aut
 filijs procreandis accommodatus: que una fuit cau-
 sa misericordie inuicem carnis. et p̄ibz quondā et ma-
 tribz s̄as. **Ad** at̄ faciens continencia. idest modern̄s.
 et quodāmo limitans ī cōiugio ḡaupiscenciā carnis
 et et̄ inquietū atq; inordinatū motū certis q̄dāmo
 finibz ordinās. bene utitur hoīs malo quē facit et
 vult p̄ficere bonū. sicut deus vult hoīb; malis p̄pter
 eos quos p̄fiat bonos. **Absit** ergo ut cōtinenciā de Ca. xiiij.
 qua scriptura dicit et hoc ip̄m erat sapientie scire
 aut̄ esset hoc donū? eā ip̄os habere dicam⁹ qui
 continendo uel erroribz seruiūt. uel aliquas m̄o-
 res cupiditates ideo viciūt. ut alias expleāt. q̄rū
 granditate uiciūt. **In** v̄o que uera est desup̄ ue-
 niens cōtinencia. nō alijs malis mala p̄m̄e alia.
 sed bonis mala sanare vult oīa. **Qui** ut breuit̄
 cōplectar actionem. oīb; p̄sus delectationibz con-
 cupiscencie que adūsantur delectationi sapientie.
 coherrendis atq; sanandis inuigilat officiū con-
 tinencie? vnde augustus eam sine dubitatione
 metiūt. qui solas libidines corporis cohibere definiūt.
 meli⁹ p̄fecto illi qui nō addiūt corpori. si ḡialiter
 libidinem siue cupiditatem regendā dicūt ad
 continenciā p̄m̄e. que cupiditas ī vicio ponitur.
 nec t̄m̄ est corporis. verū et animi. **Item** si cupidi-
 tas corporis in fornicationibz et ebrietatibz? nūq; in-
 micie. contenciones. emulationes. postremo aūo

sitates. in corpis uoluptatibz ac nō p̄ga in aī
motibz et p̄turbacionibz exercentur. **C**arnis t̄
opa hec om̄ia nūcupauit apl̄s. siue que ad aīmū.
siue que ad carnē p̄tineant. ip̄m saluet ho
minē noīē carnis appellans. **O**pa quippe hoīs
sūt que non dicuntur dei? qm̄ homo qui hec agit
sc̄dm̄ seip̄m̄ uiuit. non sc̄dm̄ deū. inquitū hec agit
Sūt aut̄ alia opa hoīs que magis dicenda s̄t opa
dei. deus est ep̄m̄ ait apl̄s qui opatur i uobis et
uelle et opari pro bona uolūtate. **I**nde est et illud
q̄c̄t̄ enī sp̄ū dei agitur. hī filij sūt dei. **O**p̄s itaq̄
hoīs adherēs sp̄ū dei conuipiscat ad usus carnē.
id est aduersus seip̄m̄. sed pro seip̄o. ut motus
illi siue in corpe siue in anima sc̄dm̄ hoīnē nō sc̄dm̄
deū qui sūt adhuc p̄ acquisitū languorē. cōtinen
cia cohibeant̄ p̄pter acquirendā salutē. ut homo
non sc̄dm̄ hoīem uiuens. iam possit dic̄. **V**iuo at̄
iam non ego. uiuit uero in me ep̄s. **U**bi enī nō
ego. ibi felicius ego? ut quādo sc̄dm̄ hominē re
probus ullus motus erurgit. cui non consentit
qui mente legi dei seruit. dicat etiā illud. iā nō
ego operor illud. **T**alibz quippe et illa dicuntur.
que sicut eoz soni p̄tiapes q̄ debem̄ audire. **D**i
conresurrexistis cū xp̄o que sursum sūt querite ubi
ep̄s est in dextera dei sedens. **Q**ue sursum sūt
sapite. non que sup̄ terrā. mortui enī estis. et
uita ur̄a abscondita est cū xp̄o in deo. **C**ū ep̄s

19
apparuit uita ur̄a: tūc et uos apparebitis aī
xp̄o in gl̄a. Quibz loquatur intelligam? s̄mo
vero attentius audiam? Nam quid hoc pla
m̄? quid ap̄aus? Eis certe loquit̄ qui cōfiteri
erūt aī xp̄o? nōdū uaq; carne, sed mente: q̄o
mortuos dicit, sed magis hinc uiuos. Nam uita
ur̄a inq̄t abscondita est aī xp̄o in deo. Talū
mortuoz uox est. Uiuo at̄ iam nō ego: uiuit uō
ī me xp̄s. Quoz ḡ uita abscondita erūt in deo,
amōnentur, et exhortant̄: ut mēbra sua mortifi
cent que sūt sup̄ terrā. Id enī sequit̄. Morti
ficite ergo mēbra ur̄a que sūt sup̄ terrā. Et ne
quisq; nimis tardus mēbra ista uisibilia corporis
mortificanda putaret a talibz, cōtinuo quid dicat
aperiens: fornicationē inquit, inuidiā, p̄bano
nem, concupiscenciā malā, et auariciā que est
pdoloz seruitus. Ita ne uero credidū est qd̄ ista
qui iam mortui erant eozq; uita abscondita erāt
aī xp̄o in deo, adhuc fornicabantur, adhuc in
moribz inuidis opibz q; uiuebant? adhuc p̄ba
bant, concupiscencie male atq; auaricie serue
bant. Quis demens ista de talibz senserit? Qd̄
ergo uult ut mortificent ope saluet continēciā?
nisi motus ip̄s adhuc in sua quadā impellaciōe
sine ur̄e mentis consensione, sine mēbroz corpa
lū opatione uiuentes. Et quomō isti mortificāt
ope continēciā, nisi aī eis mente nō consentiunt.

nec exhibent eis arma corporis mēbra? et qd est
maius atq; vigilancia continēte maiore aurō
ipā etiā nrā cogitatio q̄ius eoz quodā mō sugges
tione et quasi susurratōne tangat? tamen ab eis
ne oblectetur autatur. et ad supna delectabilius
cogitanda conuēat? ad hoc ea nominās i sermōibz
ne habuerit in eis. sed fugiatur ab eis. qd fit si
efficaciter audiam? ipō adiuuante qui hec p aplm
p̄cipit? que sursum sūt gr̄ite ubi xp̄s est in dextera di
sedens? que sursum sūt sapite non que sup̄ terram.
Cū autē mala illa cōmemorasset? aduēit atq; ait.
Propter que uenit ira dei in filios infidelitatis. **Propter**
salubrit̄ terruit? ne putarent fideles p̄ solā fidē
suā eā si in hys malis uiuerent. se posse saluā.
ap̄lō iacobo cōt̄ hoc ipm̄ redamante ac dicente.
Si fidē quis dicat se h̄re opa autē non habeat?
nūq̄ poterit fides saluare eū. **Vnde** et hic doctor
gentiū p̄pter illa mala uenire dicit irā dei i filios
infidelitatis. **Cū** autē dicit in quibz et uos ambulastis
aliquādo ai uiueretis in illis? satis ostendit qd in illis
iam mortui erant. ut illoz uita in deo ai xp̄s eēt ab̄st̄
dita. **Cū** ergo iam in illis non uiuerent? mortificat̄
talia uidebantur. **Ip̄s** quippe in eisdem nō uiuentibz
illa uiuebant. sicut paulo n̄ iam ostendi. et mē
bra dicebantur ip̄oz ea uidebat̄ uia q̄ i mēbris
h̄itabant eoz? modo loquom̄s p̄ id qd continet id
qd continetur? sicut dicit̄ totū forū inde loquitur.

nū hoīes loquātur qui sūt in foro. Ipō locutiois nō
 in psalmo canitur. Omīs tū adoret te: idest omnes
 hoīes qui sūt in tū. Nūc autē deponite inquit et vos
 vniūsa: et cōmēorat plura ei mōi mala. Sed quid
 est qd non ei sufficiat dicē deponite vos vniūsa? s;
 addita cōuictione dicit et vos: nisi ne ppterā se puta
 rent hec mala facē. atq; in eis viuē īpūne? q; fides
 eoz liberaret eos ab ira que venit in filios īfidelī
 tatis ista facientes. et in hīs sine fine viuētes.
 Deponite inq; et vos illa mala ppter que venit ira dī
 in filios infidelitatis: nec uobis eoz īpunitatem
 ppter fidei meritū pmittat. Non autē diceret eis de
 ponite. que iam deposuerāt ex ea pte qua talib; vi
 cis non consociabant. nec sua mēbra eis arma pā
 dabāt: nisi q; in hoc factū est. et in hac adhuc opa
 tione versa tur. qd uī mōrles sum? Quē enī conu
 pisat spēs aduersus carnem hec magna intentione
 res agitur delectationibus prauis. libidinib; imūdis:
 morib; cū lib; atq; turpib; suauitate sanctitatis: amo
 re castitatis. spūali vigore. et continentie decore resis
 titur: sic deponūtur ab eis qui mortui sūt eis. nec cō
 sentiendo viuūt in eis. Dic inq; deponūt: dū cōtinua
 ta continentiane resurgunt premūt. Quisq; quasi
 securus ab hac eoz deponitione cessauerit: ilico in
 artem mentis pfilient. eamq; inde ipām deponent.
 atq; in suā redigent potestātē. turpiter deformiterq;
 captiua. Tūc regnabit pām ī hoīs mōrli corpe. ad

obediendū desideris eius. nūc sua mēbra exhibebit
arma iūctitatis pōt: et erūt nouissima illi p̄iora
prioribz. Multo enī tolerabilius certamen h̄mōi
non cepisse. quā ceptū reliquisse conflictū: et factū
ex bono preliatore. uel eadē ex victore captiuū. **Vñ**
Dñs non ait qui ceperit. sed qui p̄seuērauit usq; in
finem: hic saluus erit. **Huc** autē ne vincam̄ aarū
confluentes. siue aliquoāens uel eadē inspatā
uel iōpiāta faalitate vincentes: ei qui nobis dat
continenciā dem̄ glām. **Meminerim** quēdā
iustū dixisse in habūdancia sua. nō moueboz
in eternū: demonstratūq; illi esse q̄ temere hoc
dixit: tamq̄ suis viribz tribuēs qd̄ ei desup̄ pre
tabatur. **Hoc** enī ip̄o conficente didicim̄. **ap̄t**
enī aduērit. **Dñe** i volūtate tua prestasti decem
meo virtutē. **Auertisti** autē fraē tuā: et factus
sū conturbatus. **Per** medicinale prouidenciā pau
lū desertus ē a r̄dore: ne per exiāle supbiā dese
reret ip̄e rectorē. **Huc** ergo hic ubi cū vicis nris
domandis mimiendisq; confligimus. siue ibi quod
in fine futurū est. ubi omni hoste quia omni peste
carebimus: id nobis salubriter agitur: ut qui
glorietur in dño gloriatur. **C** **Explet**

